

037/3 HUSTVEITELVA

FYLKE: Rogaland

Kommune: Sauda og Suldal

Nedbørfelt: 17 km²

Toppunkt: 1187 moh.

Utløpspunkt: 0 moh.

Marin grense: ca 80 moh.

Kraftpotensial: 32 GWh

SP-kategori: II

Økonomiklasse: 4

Naturgeogr. region: 35a, 37b

Hustveitelva ligger på vestsiden av Saudafjorden med utløp ca 10 km sør for Sauda, ved Sagneset naturreservat.

Klimaet er maritimt med årsnedbør på 2500-3000 mm med mest nedbør i perioden september-desember.

Vassdraget har sitt utspring i Storavatnet som har et areal på ca 1 km². Dette er nedbørfeltets største innsjø og er en typisk botnsjø. Det samme er tilfelle med Øvrestølsvatnet som ligger nedenfor med et areal på nær 0,5 km². Hustveitelva faller kraftig over enkelte partier på den relativt korte strekningen ut til sjøen. Vårstølvatnet ligger i et noe roligere parti. Også mellom 100 og 200 moh. har elva lite fall. Her slutter Ilstadelva seg til vassdraget. Denne er det største sidevassdraget og drenerer de sørlige deler av feltet. De siste 100 m før utløp går Hustveitelva i kraftige stryk. Hustveitsåta sør for Storavatnet er nedbørfeltets høyeste topp.

Berggrunnen nederst mot Saudafjorden består av grunnfjell med gneiser og granitter. Over grunnfjellet finnes en sone av fyllitter og glimmerskifer. I de høyereliggende deler består berggrunnen derimot av uensartet gneis. Løsmassedekket er de fleste steder tynt og bart fjell er ikke noe sjeldent syn. Rike edelløvsogger dominerer den stedvis bratte lia opp til 200 moh. og finnes spredt helt opp til 450 moh. Furu er vanligst over 200 moh., mens bjørka overtar nærmere skoggrensene som på gunstige lokaliteter går over 600 moh. Floraen har mange kystarter med tydelige varmekjære trekk, mens fjellfloraen er fattig.

Riksvei 13 krysser nedbørfeltet i nedre del. Fra riksveien går det vei inn til Hustveit. Med unntak av noen få hytter ved Vårstølvatnet er feltet lite berørt.

Naturfaglige verdier

Vassdraget renner fra fjell til fjord, men flere naturtyper er svakt representert. Typeverdien er mindre enn for andre vassdrag i området Sand - Sauda som er til vurdering. Vassdraget har imidlertid flere spesielle naturtyper av stor naturfaglig verdi bl.a. Sagneset naturreservat med sitt plante- og dyreliv. Vassdragets øvre deler grenser til de øvre deler av Vikedalselva som er vernet.

Geofag

Nedbørfeltet er uten markerte daler og formene er åpne og rolige. Det er ingen løsavsetninger av betydning, men feltet har hatt en viss fluvial aktivitet. I dag er det relativt stabile forhold.

*Liten verneverdi **

Botanikk

Berggrunnen gir bare grunnlag for fattig fjellvegetasjon. De store nedbør- og snømengdene fører til at fuktige, delvis snøleiepregede bjønnskjeggeheier dominerer. Floraen har mange kystarter, men viser tydelig varmekjære trekk. Fjellfloraen er artsfattig.

*Middels verneverdi ***

Landfauna

Flere sårbare arter er registrert, bl.a. storlom, kongeørn, hønsehauk, hubro og hvitryggspett. Det finnes ingen våtmarksområder som skiller seg ut som spesielle eller rike. I nedbørfeltet er heilo og fjæreplytt registrert og begge er potensielle hekkefugler. Sagneset naturreservat, som er en fredet edelløvsskog, har en rik spurvefuglfauna.

Hjort er vanlig i lavere deler av vassdraget. Bjørn er observert flere ganger og i 1984 ble det registrert binne med unge. Størrelsen tatt i betraktning har vassdraget relativt stor variasjon i biotoper.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Vassdraget har sin flateste del i de subalpine områdene hvor det også ligger to vann. Biotoputvalget i den nedre delen der elva går vekselvis i stryk og foss er svært begrenset. I de slakere delene av feltet er biotoputvalget godt, vekslende mellom innsjø og elv. I høyereliggende deler ligger pH omkring toleransegrensen for ørret, dvs rundt 5,0. I de lavereliggende deler gir fylltitten noe bedre vannkvalitet. Artsantallet er middels høyt uten sjeldne former. Tettheten av dyr er også middels høy. Faunasammensetning viser et forsuret vassdrag. I høyereliggende deler er det sparsomme gytemuligheter og det er tvilsomt om yngel overlever. Stølsvatnet og Vårstølvatnet har selvrekutterende ørret av fin kvalitet. Anadrom fisk finnes ikke. I vernesammenheng har den trappeformede topografien spesiell interesse og forskning omkring dette aspektet har stor verdi.

*Middels verneverdi ***

Kulturminneverdier

Funn på gården Hustveit viser jernalderbosetting. Det er også funnet bosettingsspor i en heller. Ved Storavatnet ligger en tuft hvor det ifølge et sagn har vært støl. Ved Øvrestølsvatnet ligger en liknende tuft og rester etter ei kve. Denne stølen skal ha blitt nedlagt før 1830.

På den to-bølte gården Hustveit er det en interessant samling eldre bygninger. Et av våningshusene har sjeldent godt bevart eksteriør fra 1860-tallet og representerer det tradisjonelle Ryfylkehuset på en større gård. Ovenfor gården ligger det kulturminner knyttet til vassdrevne anlegg, bl.a. to kvernhus, to kverntufter, en korntørke, en sag og en sagtuft. Fra gården og forbi kvernhusplassen går den gamle veien til Hogganvik. Ved utløpet i fjorden finnes spor etter Blankenborgsagene, som var viktige oppgangssager i Ryfylkes trelasthandel på 1600-1800-tallet. På sommerstølene finnes både lafta og steinmurte stølshus, og her er bl.a. grindbygde løer på en slåttestøl. I landskapet finnes spor etter tradisjonell bruk av innmark og utmark, som gamle åkerteiger og utslåtter og spor etter lauving og nevertak.

Området har interessante kulturminner fra gårds- og utmarksdrift gjennom et langt tidsrom. Spesielt verdifullt er miljøet på Hustveit. Kulturminnene har store opplevelsesverdier og kunnskapsverdier i lokal og til dels regional sammenheng. De fleste kulturminnene har topografisk, mange også funksjonell tilknytning til vassdraget.

*Stor verneverdi ****

Friluftsjnteresser

Landskapet i Hustveitelvas nedbørfelt har stor landskapsestetisk verdi med de mange fossene som spesielt imponerende blikkfang. Landskapet byr på sterke kontraster med et gammelt kulturlandskap i de nedre deler av feltet. Bruken er størst om sommeren og består først og fremst i fotturer, jakt, fiske og sanking. De høyestliggende delene inngår i et viktig skiutfartsområde som nyttes av folk i hele regionen. Det er først og fremst lokale folk og hytteeiere som bruker området. Bruken er moderat, men

må forventes å øke. Dette skyldes at Jonegården er under restaurering og at det tilrettelegges med stier og informasjonstavler.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

Brukene i nedbørfeltet er små, men har relativt store arealer med produktiv skog på god bonitet. Utviklingsmulighetene er best for skogbruket. Kun små jordbruksarealer er egnet for nydyrking.

*Middels verdi ***

Kraftressurser

En utbygging av Hustveitelva vil kunne utnytte fallet mellom Vårstølvatnet og Saudafjorden. Med regulering av Storavatnet (+3 m, -1 m) og Vårstølvatnet (+1 m), vil utbyggingen gi 32 GWh midlere årsproduksjon relativt dyr kraft. Prosjektet er plassert i kategori II (6) i Samlet plan.